2024/2121

6.8.2024 г.

Декларация относно правните последици от решението на Съда по дело *Komstroy* и общото разбиране относно неприложимостта на член 26 от Договора за Енергийната харта като основание за арбитражни производства в рамките на ЕС

НАПРАВЕНА ОТ ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА ПРАВИТЕЛСТВАТА НА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ И НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ НА 26 ЮНИ 2024 г.

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД Договора за Енергийната харта, подписан в Лисабон на 17 декември 1994 г. (ОВ L 380, 31.12.1994 г., стр. 24), одобрен от името на Европейските общности с Решение 98/181/ЕО, ЕОВС, Евратом на Съвета и на Комисията от 23 септември 1997 г. (ОВ L 69, 9.3.1998 г., стр. 1), както може да бъде изменян периодично („Договор за Енергийната харта“),

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД правилата на обичайното международно право, кодифицирани във Виенската конвенция за правото на договорите (ВКПД),

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД, че с настоящата декларация членовете на организация за регионална икономическа интеграция по смисъла на член 1, параграф 3 от Договора за Енергийната харта изразяват общо разбиране относно тълкуването и прилагането на договор в отношенията помежду им,

КАТО ПРИПОМНЯТ, че оттеглянето от Договора за Енергийната харта не засяга статута на член на организацията за регионална икономическа интеграция на подписалата настоящата декларация страна, която се е оттеглила, нито изключва интереса от изразяване на общо разбиране относно тълкуването и прилагането на този договор, докато може да се счита, че той поражда правни последици по отношение на този член, и по-специално по отношение на член 47, параграф 3 от Договора за Енергийната харта,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД Договора за Европейския съюз (ДЕС), Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия (Евратом) и общите принципи на правото на Съюза и на Евратом,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД, че позоваванията на Европейския съюз в настоящата декларация следва да се разбират и като позовавания на съществувалата преди него Европейска икономическа общност и впоследствие Европейската общност, до замяната на последната от Европейския съюз,

КАТО ПРИПОМНЯТ, че в съответствие с практиката на Постоянния съд за международно правосъдие (*Въпрос за Jaworzina (полско-чехословашка граница)*, консултативно становище, [1923 г.] Постоянен съд за международно правосъдие, серия B, № 8, 37) и на Международния съд (*Резерви по Конвенцията за предотвратяване и наказване на престъплението геноцид*, консултативно становище, [1951 г.] Доклади на Международния съд, 15, 20) правото на официално тълкуване на правна норма принадлежи на страните по международно споразумение във връзка с това споразумение,

КАТО ПРИПОМНЯТ, че държавите — членки на Европейския съюз, са предоставили това право на официално тълкуване на правото на Съюза и на Евратом на Съда на Европейския съюз, както бе обяснено от Съда на ЕС в решението от 30 май 2006 г. по дело *Комисия/Ирландия (Mox Plant)*, C-459/03 (ECLI:EU:C:2006:345, т. 129—137), в което той постанови, че изключителната компетентност за тълкуване и прилагане на правото на Съюза и на Евратом обхваща тълкуването и прилагането на международни споразумения, по които Европейският съюз, Евратом и държавите членки са страни, в отношенията между две държави членки или между Европейския съюз или Евратом и държава членка,

КАТО ПРИПОМНЯТ, че съгласно член 344 от ДФЕС и член 193 от Договора за Евратом държавите — членки на Европейския съюз, нямат право да уреждат споровете, отнасящи се до тълкуването или прилагането на ДЕС, ДФЕС и Договора за Евратом, по начини, различни от тези, предвидени в тях,

КАТО ПРИПОМНЯТ, че в решението си от 6 март 2018 г. по дело *Achmea*, C-284/16 (ECLI:EU:C:2018:158), Съдът постанови, че членове 267 и 344 от ДФЕС трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат разпоредба на сключено от държавите членки международно споразумение, съгласно която инвеститор от една от тези държави членки може, в случай на спор във връзка с инвестиции в другата държава членка, да заведе дело срещу последната пред арбитражен съд, чиято компетентност тази държава членка се е задължила да приеме,

КАТО ПРИПОМНЯТ последователно изразяваната позиция на Европейския съюз, че Договорът за Енергийната харта не е предназначен да се прилага в отношения в рамките на ЕС и че намерението на Европейския съюз, Евратом и техните държави членки не е било и не е могло да бъде Договорът за Енергийната харта да поражда задължения между тях, тъй като той е договорен като инструмент на външната енергийна политика на Европейския съюз с цел установяването на рамка за енергийно сътрудничество с трети държави, докато, за сравнение, вътрешната енергийна политика на Съюза се състои от развита система от правила, предназначени да създадат вътрешен пазар в областта на енергетиката, които уреждат единствено отношенията между държавите членки,

КАТО ПРИПОМНЯТ, че в решението си от 2 септември 2021 г. по дело *Komstroy*, C-741/19 (ECLI:EU:C:2021:655, т. 66) („решението *Komstroy*“), потвърдено в становище 1/20 (ECLI:EU:C:2022:485, т. 47), Съдът на ЕС постанови, че член 26, параграф 2, буква в) от Договора за Енергийната харта трябва да се тълкува в смисъл, че не е приложим към споровете между държава членка и инвеститор от друга държава членка във връзка с инвестиция, направена от последния в първата държава членка,

КАТО ПРИПОМНЯТ, че тълкуването на Договора за Енергийната харта в решението *Komstroy* се прилага от момента на одобряването на Договора за Енергийната харта от Европейския съюз, Евратом и техните държави членки, тъй като представлява тълкуване от компетентния съд и отразява общ принцип на международното публично право,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД, че членове 267 и 344 от ДФЕС трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат тълкуване на член 26 от Договора за Енергийната харта, което позволява споровете между инвеститор от една държава — членка на Европейския съюз, от една страна, и друга държава — членка на Европейския съюз, Европейския съюз или Евратом, от друга страна, да бъдат разрешавани от арбитражен съд (арбитражни производства в рамките на ЕС), както и

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД, че при невъзможност споровете да бъдат уредени по взаимно съгласие дадена страна може, както винаги, да реши да отнесе — в съответствие с националното право — споровете между държава членка (или, според случая, Европейския съюз или Евратом) и инвеститор от друга държава членка за разрешаване от компетентните съдилища или административни съдилища, както е гарантирано от общите принципи на правото и зачитането на основните права, залегнали, *inter alia*, в Хартата на основните права на Европейския съюз,

КАТО СПОДЕЛЯТ общото разбиране, изразено в настоящата декларация, че в резултат на това клауза като член 26 от Договора за Енергийната харта не е могла да служи в миналото и не може да служи понастоящем или в бъдеще като правно основание за арбитражни производства, започнати от инвеститор от една държава членка във връзка с инвестиции в друга държава членка,

КАТО ИЗТЪКВАТ ОТНОВО Декларация № 17, приложена към заключителния акт на междуправителствената Конференция, която прие Договора от Лисабон, в която се припомня, че Договорите и правото, прието от Съюза въз основа на Договорите, имат предимство пред правото на държавите членки и че принципът на предимство на правото представлява стълковителено правило във взаимоотношенията помежду им,

КАТО ПРИПОМНЯТ следователно, че за да се разреши стълкновение на правни норми, международно споразумение, сключено от държавите — членки на Европейския съюз, съгласно международното право, може да се прилага в отношения в рамките на ЕС само доколкото неговите разпоредби са съвместими с Договорите на ЕС,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД, че в резултат на неприложимостта на член 26 от Договора за Енергийната харта като правно основание за арбитражни производства в рамките на ЕС, член 47, параграф 3 от Договора за Енергийната харта също не може и не е имал за цел да разпростре действието си по отношение на такива производства,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД, че в резултат на неприложимостта на член 26 от Договора за Енергийната харта като правно основание за арбитражни производства в рамките на ЕС, когато е налице висящо арбитражно производство в рамките на ЕС, подписалите настоящата декларация страни, които са засегнати от това производство — независимо дали като ответник или като държава по произход на инвеститор — следва да си сътрудничат, за да осигурят довеждането на съществуването на настоящата декларация до знанието на въпросния арбитражен съд, като по този начин се позволи да се направи съответното заключение относно липсата на компетентност на съда,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД освен това, че не следва да се регистрират нови арбитражни производства в рамките на ЕС, и

КАТО ИЗРАЗЯВАТ СЪГЛАСИЕ, че ако въпреки това бъде връчено известие за арбитраж, подписалите страни, които са засегнати от това производство — независимо дали като ответник или като държава по произход на инвеститор — следва да си сътрудничат, за да осигурят довеждането на съществуването на настоящата декларация до знанието на въпросния арбитражен съд, като по този начин се позволи да се направи съответното заключение, че член 26 от Договора за Енергийната харта не може да служи като правно основание за такова производство,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД обаче, че споразуменията и арбитражните решения по инвестиционни арбитражни дела в рамките на ЕС, които вече не могат да бъдат отменени и са били изпълнени доброволно или са били окончателно изпълнени чрез производство по принудително изпълнение, не следва да бъдат оспорвани,

КАТО ИЗРАЗЯВАТ СЪЖАЛЕНИЕ, че вече са били постановени, продължават да се постановяват и все още биха могли да бъдат постановени решения от арбитражни съдилища по арбитражни производства в рамките на ЕС, образувани във връзка с член 26 от Договора за Енергийната харта, по начин, който противоречи на правилата на Европейския съюз и Евратом, включително съгласно тълкуването на Съда на ЕС,

КАТО ИЗРАЗЯВАТ СЪЖАЛЕНИЕ също така, че такива арбитражни решения са предмет на изпълнителни производства, включително в трети държави, че арбитражните съдилища не се обявяват за некомпетентни по висящи арбитражни производства в рамките на ЕС, за които като правно основание е посочен член 26 от Договора за Енергийната харта, както и че арбитражните институции продължават да регистрират нови арбитражни производства и не ги отхвърлят като явно недопустими поради липса на съгласие за отнасяне до арбитраж,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД следователно, че е необходимо да се препотвърди — изрично и недвусмислено — последователната позиция на Европейския съюз и неговите държави членки посредством инструмент, потвърждаващ тяхното общо разбиране относно тълкуването и прилагането на Договора за Енергийната харта, съгласно тълкуването му от Съда на ЕС, в частта му относно арбитражните производства в рамките на ЕС,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД, че в съответствие с решението на Международния съд от 5 февруари 1970 г. по дело *Barcelona Traction, Light and Power Company Limited (Белгия/Испания)* (Доклади на Международния съд, 1970 г., стр. 3, точки 33 и 35) и както бе обяснено от Съда на ЕС в решението *Komstroy*, някои разпоредби на Договора за Енергийната харта имат за цел уреждането на двустранните отношения,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД следователно, че всеки такъв инструмент се отнася само до двустранните отношения съответно между Европейския съюз, Евратом и техните държави членки, а оттам и до инвеститорите от тези договарящи се страни по Договора за Енергийната харта, и че в резултат на това настоящата декларация засяга само страните, по отношение на които се прилагат правилата на Европейския съюз в качеството им на организация за регионална икономическа интеграция по смисъла на член 1, параграф 3 от Договора за Енергийната харта, и не засяга упражняването от другите страни по Договора за Енергийната харта на техните права по този договор, нито изпълнението на техните задължения,

КАТО ПРИПОМНЯТ, че Европейският съюз и Евратом и техните държави членки информираха другите договарящи се страни по Договора за Енергийната харта за намерението си да сключат споразумение относно тълкуването и прилагането на Договора за Енергийната харта,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД, че по този начин и в съответствие с правните им задължения съгласно правото на ЕС и на Евратом, но без да се засяга правото им да предявяват всякакви искове, които считат за подходящи, във връзка с разходите, направени от тях като ответници във връзка с арбитражни производства в рамките на ЕС, Европейският съюз, Евратом и техните държави членки осигуряват пълното и ефективно изпълнение на решението *Komstroy*, неизпълняемостта на съществуващите арбитражни решения, задължението на арбитражните съдилища незабавно да прекратят всички висящи арбитражни производства в рамките на ЕС и задължението на арбитражните институции да не регистрират бъдещи арбитражни производства в рамките на ЕС в съответствие със съответните им правомощия съгласно член 36, параграф 3 от Конвенцията за уреждане на инвестиционни спорове между държави и граждани на други държави и член 12 от арбитражните правила на Търговската камара в Стокхолм, както и задължението на арбитражните съдилища да обявят липсата на правно основание на арбитражните производства в рамките на ЕС,

КАТО ОСЪЗНАВАТ, че настоящата декларация обхваща арбитражни производства между инвеститор и държава, в които участват Европейският съюз или неговите държави членки като страни по спорове в рамките на ЕС, основани на член 26 от Договора за Енергийната харта, съгласно която и да е арбитражна конвенция или набор от правила, включително Конвенцията за уреждане на инвестиционни спорове между държави и граждани на други държави и арбитражните правила на Международния център за разрешаване на инвестиционни спорове, арбитражните правила на Арбитражния институт към Търговската камара в Стокхолм, арбитражните правила на Комисията на ООН по международно търговско право и *ad hoc* арбитража,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД, че в допълнение към настоящата декларация подписалите я страни възнамеряват да официализират общото си разбиране посредством многостранен договор помежду си, чийто текст е договорен и парафиран от подписалите настоящата декларация страни като индикация, че текстът е стабилен, и да положат максимални усилия да депозират своевременно своите инструменти за ратификация, одобрение или приемане на този договор,

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД, че разпоредбите на настоящата декларация не засягат възможността Европейската комисия или държава членка да сезира Съда на Европейския съюз на основание членове 258, 259 и 260 от ДФЕС,

С ОГЛЕД НА ГОРЕИЗЛОЖЕНОТО ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ И НЕГОВИТЕ ДЪРЖАВИ ЧЛЕНКИ („ПОДПИСАЛИТЕ СТРАНИ“)

ДЕКЛАРИРАТ, ЧЕ СПОДЕЛЯТ СЛЕДНОТО ОБЩО РАЗБИРАНЕ ОТНОСНО НЕПРИЛОЖИМОСТТА НА ЧЛЕН 26 ОТ ДОГОВОРА ЗА ЕНЕРГИЙНАТА ХАРТА КАТО ОСНОВАНИЕ ЗА АРБИТРАЖНИ ПРОИЗВОДСТВА В РАМКИТЕ НА ЕС:

1. **С настоящата декларация подписалите страни потвърждават, с цел по-голяма сигурност, че споделят общо разбиране относно тълкуването и прилагането на Договора за Енергийната харта, съгласно което член 26 от този договор не може и никога не е могъл да служи като правно основание за арбитражни производства в рамките на ЕС.**

   Това общо разбиране се основава на следните елементи на правото на Съюза:

   i. **тълкуването на Съда на Европейския съюз, съгласно което член 26 от Договора за Енергийната харта не се прилага и никога не е следвало да бъде прилаган като основание за арбитражни производства в рамките на ЕС; и**

   ii. **предимството на правото на Европейския съюз, припомнено в Декларация № 17, приложена към заключителния акт на междуправителствената Конференция, която прие Договора от Лисабон, като правило на международното право, уреждащо стълкновението на правни норми във взаимоотношенията помежду им, в резултат на което във всеки случай член 26 от Договора за Енергийната харта не се прилага и не е могъл да се прилага като основание за арбитражни производства в рамките на ЕС.**

2. **Подписалите страни потвърждават, с цел по-голяма сигурност, че споделят общото разбиране, че в резултат на липсата на правно основание за арбитражни производства в рамките на ЕС въз основа на член 26 от Договора за Енергийната харта, член 47, параграф 3 от Договора за Енергийната харта не може да разпростре действието си и не е могъл да разпростре действието си по отношение на такива производства. Следователно в това отношение член 47, параграф 3 от Договора за Енергийната харта не е могъл да породи каквито и да било правни последици в отношения в рамките на ЕС, когато подписала страна се е оттеглила от Договора за Енергийната харта преди подписването на настоящата декларация, нито ще породи каквито и да било правни последици в отношения в рамките на ЕС, ако подписала страна впоследствие се оттегли от Договора за Енергийната харта.**

3. **С цел по-голяма сигурност подписалите страни декларират, че в съответствие с общото разбиране, изразено в параграфи 1 и 2, и без то да се засяга, член 26 от Договора за Енергийната харта не се прилага като основание за арбитражни производства в рамките на ЕС и че в тази връзка член 47, параграф 3 от Договора за Енергийната харта няма да поражда правни последици в отношения в рамките на ЕС.**

4. **Параграфи 1—3 не засягат тълкуването и прилагането на други разпоредби на Договора за Енергийната харта, доколкото те се отнасят до отношения в рамките на ЕС.**

Съставено в Брюксел в единствен оригинален екземпляр на английски, български, гръцки, датски, естонски, ирландски, испански, италиански, латвийски, литовски, малтийски, немски, нидерландски, полски, португалски, румънски, словашки, словенски, унгарски, фински, френски, хърватски, чешки и шведски език

на 26 юни 2024 г.